

Nr 71.

Av friherre Lagerfelt m. fl., om höjning av landsfiskalernas förvaltningsbidrag.

I statsverkspropositionen förklaras i motiveringen för förslag till provisorisk löneförbättring för innehavare av vakanta landsfiskalstjänster, att, ehuru nytt förslag till definitiv lönereglering för landsfiskalerna kan väntas under de närmaste månaderna, det därför ingalunda är säkert, att ej sådana förhållanden kunna inträffa, att löneregleringsfrågan det oaktat icke kan omedelbart upptagas till prövning. Att de nu utgående avlöningsförmånerna icke äro tillräckliga, bestyrkes genom det i samma motivering förekommande uttalandet, att det ur statsnyttans synpunkt måste anses otillfredsställande, att en stor och alltjämt växande del av landsfiskalskåren icke ens kommer i åtnjutande av *de — erkänt allt för låga — avlöningsförmåner, som äro förenade med* längre tids innehav av ordinarie landsfiskalstjänst.

Är det nu uppenbart, att landsfiskalernas löneförmåner ej motsvara vad som kan anses skäligt för denna betydelsefulla tjänstemannagrupp, och antagligt är, att en definitiv lönereglering ej kommer att ske under de närmaste åren, lär det ej vara opåkallat att tillse, om ej i avbidan på löneregleringsfrågans lösning någon förbättring i lönevillkoren ändock kan ske. Det kan ej vara med statens intressen förenligt att dessa tjänstemän, som hava så ansvarsfull befattning med polis-, åklagare- och utskökningsväsendet, ej erhålla en avlöning, som svarar mot tjänstens betydelse. Och för tjänstemannen måste det verka nedtryckande att ständigt dragas med ekonomiska bekymmer.

I den redogörelse för landsfiskalernas lönefråga, som av Föreningen Sveriges Landsfiskaler upprättats och som här bifogas, har ifrågasatts, att en förbättring i löneförmånerna redan nu skulle åstadkommas genom höjning av det till landsfiskalerna för närvarande utgående förvaltningsbidraget. Redan förut har riksdagen på enskilda motionärers hemställan berett landsfiskalerna en lättnad genom att höja det förut bestående förvaltningsbidraget. Att detta trots denna höjning icke tillnärmelsevis förslår till täckande av de med bidraget avsedda och för andra statens befattningshavare i motsvarande tjänsteställning icke erforderliga utgifterna, är i nämnda redogörelse till fullo klarlagt. Vi anse därför, att en höjning av detta förvaltningsbidrag nu bör äga rum, och finna, att den höjning med 600 kronor, som ifrågasatts, är fullt motiverad, och hemställa därför,

att riksdagen ville besluta, att det till landsfiskalerna utgående förvaltningsbidraget skall från och med budgetåret 1931/1932 höjas med 600 kronor till 1,100 kronor, samt att i anledning härav bevilja erforderligt anslag.

Stockholm den 20 januari 1931.

Israel Lagerfelt.

Karl Mellén.

Ivar Öhman.

Carl Bengtsson.

P. M.

Få år efter det den 1917 beslutade omorganisationen av fögderiförvaltningen genomförts befanns en reglering av landsfogdarnas och landsfiskalernas löner vara nödvändig. I följd härav uppdrog regeringen genom beslut den 31 december 1923 åt inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga — 1924 års landsstatslönesakkunniga — att inom departementet biträda bl. a. med utarbetande av förslag till lönerreglering för nämnda tjänstemän, därvid gavs föreskrift, att arbetet skulle vara slutfört i så god tid, att möjlighet bereddes att till 1925 års riksdag framlägga förslag i ämnet.

Den 20 november 1924 avgåvo de sakkunniga sitt "Förslag till lönerreglering för landsfogdar och landsfiskaler m. m." (Statens officiella utredningar 1925: 23.) Emot förslaget gjordes ett flertal erinringar av de myndigheter och tjänstemän, från vilka yttranden infordrats. Något resultat av utredningen har ännu icke förports. De nu nämnda befattningshavarnas löner utgå alltså fortfarande i huvudsak enligt bestämmelser, som tillkommit för tretton år sedan, med undantag däraf, att beträffande landsfiskalerna en tillfällig löneförbättring utgått med 750 kr. från och med år 1920, och att förvaltningsbidraget från och med år 1921 höjts med 200 kronor till 500 kronor, samt att dessa tjänstemän fått åtnjuta dyrtidstillägg i likhet med andra befattningshavare vid oreglerade verk.

Under 1928 tillsattes en kommitté — 1928 års lönekommitté — som ålades bl. a. att utarbeta definitivt förslag till lönerreglering för landsfogdar och landsfiskaler. Sedermera har framförts ett spörsmål, som måste fördröja lönefrågans avgörande. Det ifrågavarande spörsmålet avhandlar förslag om uppdelning av landsfiskalstjänsten på två befattningshavare — landsfiskal och häradsfogde — av vilka den förre skulle övertaga polis- och åklagarväsendet och den senare utsokningsväsendet och de administrativa göromålen. Detta förslag, som numera föreligger i tryck, "Förberedande utredning angående omorganisation av landsfiskalsbefattningarna m. m." (Statens officiella utredningar 1930: 31), föranledde 1928 års lönekommitté att i skrivelse den 10 juli 1930 hos regeringen föreslå provisorisk löneförbättring åt landsfogdar och landsfiskaler.

Att döma av den för årets riksdag framlagda statsverkspropositionen har regeringen det oaktat icke för avsikt att bereda landsfogdar och landsfiskaler något provisoriskt lönetillägg eller på annat sätt tillgodose dessa befattningshavares berättigade anspråk.

Vad sålunda inträffat måste för nu ifrågavarande tjänstemän medföra en besvikelse. Under mer än sex år hava de väntat på den i utsikt ställda lönerregleringen, givits löften och förhoppningar. Nog hade en var av dessa befattningshavare haft stor anledning hoppas på regeringens beaktande av nödvändigheten av att deras löneförmåner på något sätt utökades, intill dess definitiv lönerreglering genomförts. Lönekommittén har nämligen i sin berörda skrivelse av den 10 juli 1930 med förslag till den provisoriska löneförbättringen särskilt framhållit, att därest de omfattande organisatoriska spörsmål, som sammanhånga med denna löneregleringsfråga, skola utredas, sistnämnda fråga "icke torde kunna definitivt lösas under de närmaste åren".

Man må icke förtänka om dessa landstjänstemän nu finna läget svårt. I synnerhet för landsfiskalerna måste dessa förhållanden vara påfrestande. Dessa tjänstemän — lantregeringens yttersta utpost — fullgöra, förutom att de äro de egentliga upprätthållarna av den allmänna ordningen och säkerheten på

landsbygden, andra så viktiga funktioner inom statsförvaltningen, att de borde kunna påräkna mera hänsyn till sina fullt berättigade krav. De fullgöra sina skyldigheter under helt andra betingelser och dragas med betydligt svårare förhållanden än de flesta andra statstjänstemän. I motsats till dessa måste landsfiskal själv bekosta:

- 1) Kontorslokal med städning, uppvärmning och belysning,
- 2) Kontorsbiträde samt
- 3) Ett flertal tjänsteresor,

varjämte han aldrig är berättigad till traktamente under tjänsteresor.

Enligt nu gällande bestämmelser uppbär visserligen landsfiskal årligen ett förvaltningsbidrag av 500 kronor med dyrtidstillägg därpå. Men det borde säga sig självt, att denna ersättning icke på långt när motsvarar utgifterna för tjänstens skötande. Såväl 1924 års landsstatslönesakkunniga som 1928 års lönekommitté hava insett detta och de förra hava framlagt förslag till undanröjande av missförhållandet. Man har funnit det obilligt, att en statens tjänsteman skall belastas med betydande utgifter för att kunna behörigen sköta sina åligganden. Nämnda sakkunniga ansågo, att missförhållandet kunde i huvudsak hävas på det sätt, att landsfiskaler, som hade behov av biträde för skötande av sin tjänst, skulle erhålla ett biträdesanslag. Förvaltningsbidraget skulle fortfarande utgå med 500 kronor till varje landsfiskal samt därutöver till landsfiskal i distrikt, för vilket utginge arvode till statsavlönat biträde, *bidrag* med 500 kronor för tillhandahållande av tjänstelokal med uppvärmning, belysning, städning och rengöring, dock med det undantag, att den landsfiskal, som hade tjänstelokal inom det för honom anvisade bostället, icke ägde uppbära bidrag för tillhandahållande av tjänstelokal m. m.

Till detta förslag synas de sakkunniga kommit på grund av innehållet i Kungl. Statskontorets till statsutskottet den 18 mars 1920 avlätna skrivelse. Häri anföres bl. a., "att landsfiskalerna i likhet med en hel del andra befattningshavare torde i allmänhet hava sin tjänstelokal förlagd till bostaden, och att något rum utöver bostadsbehovet knappast torde vara för tjänstegöromålen erforderligt, annat än i den mån det till äventyrs kunde behövas för arbetsplats åt tjänstebiträde".

Även om det kunde påstås, att ett flertal landsfiskaler vid tiden för detta yttrande, d. v. s. för tio år sedan, icke hade behov av tjänstebiträde och sålunda enligt statskontorets mening ej heller av särskild tjänstelokal, så hava förhållandena därefter i så avsevärd grad förändrats, att statskontorets och de sakkunnigas uppfattning i denna fråga numera icke kan anses riktig. Statskontorets ovanberörda påstående blottar bristande kännedom om verkliga förhållandena och tyder på att ämbetsverket har den egendomliga uppfattningen, att i de fall, då tjänstemannen har sin tjänstelokal i samband med bostaden sådana lokals hållande icke medför kostnad. Enligt 25 § i landsfiskalsinstruktionen är med tjänsten förenad skyldighet att inom viss bestämd tid dagligen träffas å tjänstelokal. Det må även erinras, att landsfiskal numera, sedan 1930 års riksdag medgivit rätt till semester, enligt nådigt brev den 16 maj 1930 till länsstyrelserna i riket är skyldig att under semestertiden tillhandahålla sin vikarie "för tjänstens behöriga uppehållande erforderliga kontorslokaler, tjänstetelefon, skrivmaterialier och dylikt", men med rätt att själv uppbära förvaltningsbidraget under ledigheten. Vidare må påpekas, att i de flesta landsfiskalsdistrikt icke finnes annan lokal för polisförhör än tjänstelokalen, och att vid förhör ej sällan flera personer samtidigt måste höras och därunder hållas skilda från varandra.

Landsfiskal är utan undantag numera i behov av särskild tjänstelokal om ett, två eller till och med i många fall flera rum.

Lönekommittén har också haft annan uppfattning i denna fråga än statskontoret. Uti skrivelse till rikets länsstyrelser av den 15 maj 1930 har kommittén — under förklaring att den fattat preliminärt beslut att förorda anställande till landsfiskalernas hjälp av statsanställda biträden, av olika slag med varierande arvoden, därvid för de minsta och mindre distrikten föreslagits biträdesanslag från 300 kronor till 900 kronor — meddelat, att kommittén funnit *bidrag* till täckande av omkostnaderna för tjänstelokal m. m. böra tillkomma *samtliga* landsfiskaler med undantag för boställsinnehavare, som själva bebo sina boställen. Detta bidrag skulle emellertid enligt kommitténs mening graderas med hänsyn till olikheten i de verkliga kostnaderna å varje ort m. m., men har kommittén tänkt sig, att bidraget skulle med ett belopp av 300 kronor utgå oavkortat för täckande av de verkliga kostnaderna för tjänstelokals förhyrande samt skälighetskostnad för sådan lokals uppvärmning, belysning, rengöring och städning, samt att, i den mån berörda kostnader överstege 300 kronor, överskjutande belopp finge täckas av statsmedel med högst 50 % därav, dock borde bidraget i sin helhet i intet fall överskrida 1,000 kronor.

Förvaltningsbidraget skulle dessutom fortfarande utgå.

Enligt detta förslag av lönekommittén skulle till det stora flertalet landsfiskaler komma att lägst utgå:

bidrag till skrivhjälp	300:—	
hyresbidrag	300:—	600:—
var till kommer förvaltningsbidraget, som man får antaga icke kommer att sänkas, med dyrtidstillägg....		650:— 1,250:—

För närvarande är det endast några få landsfiskaler, som fortfarande inneha och bebo sina boställen. Boställenas avskilda läge, de tilltagande samhällsbyggnaderna och andra omständigheter hava medfört att boställena indragits och landsfiskalens bostad med hänsyn till att landsfiskalerna skola vara lätt tillgängliga flyttats till något centralt beläget område inom tjänstgöringsområdet. I flera fall har landsfiskal, som innehar boställe, likväl av nämnda anledning medgivits att vara bosatt å annan ort. Under sådana förhållanden kan det med skäl ifrågasättas, om landsfiskal, som innehar och bebor boställe, skall gå miste om det lägsta bidraget till bestridande av kostnaderna för tjänstelokal, i synnerhet som han under semesterledighet måste upplåta sådan lokal för vikarie, (vare sig detta sker genom anskaffande av lokal åt denne utom bostället eller upplåtande av sådan därstädes), och ombesörja uppvärmning, städning och rengöring. För sistnämnda utgifter borde han under den tid han själv uppehåller sin tjänst också rimligtvis vara berättigad till ersättning, vilken med hänsyn till tjänstehjonslöner och priset på bränsle och lyse knappast kan sättas lägre än till 300 kronor per år.

Även landsfiskal som innehar och bebor boställe bör alltså erhålla bidrag till kostnaderna för tjänstelokal.

Landsfiskalerna kunna icke dela lönekommitténs åsikt att endast en del av kostnaden bör falla på statsverket. Rättvisligen bör full ersättning utgå till varje befattningshavare. I detta sammanhang bör framhållas att flertalet andra statstjänstemän disponera ej endast fria tjänstebiträden och kontor, utan även vad som erfordras av skrivmaterialier. Samma är förhållandet med städernas tjänstemän, exempelvis stadsfiskaler, poliskommissarier, stadsfogder och kronoppbörds-kassörer.

Av rikets 490 landsfiskaler äro:

bosatta i städer 122 st.
 samt i köpingar och andra större samhällen omkring 250 st. c:a 372,
 eller alltså ungefär 75 %.

Att dessa landsfiskaler skulle kunna inom städer och andra stadsliknande samhällen hyra kontorslokal och bekosta dennas uppvärmning, belysning, städning och rengöring för en kostnad av 300 kronor pr år är otänkbart. Genom de yttranden, som rikets länsstyrelser avgivit i anledning av lönekommitténs berörda skrivelse av den 15 maj 1930, framgår också, att i de flesta distrikt tillägg till grundbeloppet 300 kronor bleve nödvändigt.

Länsstyrelsen i Hallands län har, utan att ingå på en specifikation för länet, förordat lönekommitténs preliminära förslag.

Sammanställas de övriga 23 länsstyrelsernas förslag, som omfatta 417 landsfiskalsdistrikt, skulle statsbidrag till kontorskostnaderna i de olika distrikten utgå med följande belopp:

1,000	kronor i	3
1,000—950	„ i	3
950—900	„ i	3
900—850	„ i	5
850—800	„ i	3
800—750	„ i	7
750—700	„ i	11
700—650	„ i	14
650—600	„ i	43
600—550	„ i	29
550—500	„ i	61
500—450	„ i	61
450—400	„ i	109
400—350	„ i	31
350—300	„ i	29
300—150	„ i	5 417 distrikt.

De flesta distrikten skulle enligt dessa förslag fordra ett *bidrag* överstigande 400 kronor, och ej mindre än 231 distrikt mellan 550 och 400 kronor samt slutligen 121 distrikt mellan 1,000 och 550 kronor.

Att nu utgående förvaltningsbidrag endast avser att vara ett bidrag till landsfiskalen för täckande av utgifter för skrivmaterialier, resor, för vilka särskild ersättning icke utgår, samt därmed jämförliga omkostnader för tjänstens behöriga skötande och sålunda icke utgör något bidrag till avlöning av kontorsbiträde eller till gäldande av kostnaderna för tjänstelokal och därmed sammanhängande utlägg är uppenbart. Detta framgår även av landsstatslönesakkunnigas förslag och 1928 års lönekommittés berörda skrivelse.

Av det nu anförda torde utan överdrift kunna påstås, att landsfiskalerna under nuvarande förhållanden vid jämförelse med andra statens befattningshavare intaga en synnerligen oförmånlig särställning i löneavseende. Landsfiskalerna äro för skötande av sin tjänst betungade med utgifter, som i de allra flesta fall äro avsevärda, och som till stor del måste täckas av de jämförelsevis ringa löneförmånerna. Dessutom hava sportlerna i tjänsten under senare år betydligt minskats genom flera omständigheter, bland annat genom ändrad lagstiftning. Så har ränteinkomst å tjänstemedel helt bortfallit genom föreskriften om postgirots användning. Vidare har rätten till bötesandelar, vilka enligt landshöv-

ding S. Linnérs utredning angående omorganisation av polisväsendet tidigare i genomsnitt uppgått till 433 kronor per landsfiskal och år, allt mer beskurits och kommer säkerligen att inom kort fullständigt upphöra. Slutligen har inkomst av lösen nedgått till en obetydlighet på grund av nya bestämmelser om lösenfrihet för åtskilliga bevis och expeditioner. Någon kompensation härför har icke lämnats. Genom nya lagar och förordningar, den ständigt ökade motortrafiken, de till antalet tilltagande utredningarna i fattigvårds- och mantalsskrivningsmål och annat hava landsfiskalernas göromål i så hög grad ökats, att deras omkostnader i tjänsten år från år vuxit och icke stå i rimlig proportion till den nu utgående lönen.

För en landsfiskal i ett distrikt av normal storlek torde man kunna beräkna hans årliga utgifter för tjänstens skötande sålunda:

För möblerad tjänstelokal med uppvärmning, belysning, städning och rengöring	Kronor	800:—
För lön till tjänstebiträde.....	„	1,800:—
För kostnader för resor, varför särskild ersättning icke utgår, ävensom för uppehälle vid ting och rannsakningar samt andra tjänsteförrättningar	„	250:—
För skrivmaterialier, jämte ränta och amortering å skriv- och räknemaskiner m. m.	„	650:—
	Kronor	3,500:—
varifrån avgår förvaltningsbidraget med dyrtidstillägg e:a ..	„	650:—
Återstår att med löneinkomster gälda	Kronor	2,850:—

Den kontanta lön, med undantag av förvaltningsbidraget, varav landsfiskal har att täcka sina utgifter i tjänsten, utgör för närvarande: lön 2,000 kronor, tjänstgöringspenningar 1,000 kronor samt tillfällig löneförbättring 750 kronor ävensom två ålderstillägg à 400 kronor vardera efter 5 respektive 10 års tjänstetid. Härtill kommer dyrtidstillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder samt vissa sportler av mycket växlande storlek.

Beträffande de distrikt, i vilka sportelinkomst uppgår till något större belopp, har 1928 års lönekommitté i ovannämnda skrivelse den 10 juni 1930 anført följande:

”Såvitt angår landsfiskalerna har kommittén emellertid funnit att extra inkomster i mera avsevärd mån i allmänhet förekommit i distrikt med stor folkmängd, där landsfiskalen haft en relativt betydande arbetsbörd och där ansvaret för tjänstens skötande därför varit särskilt påfrestande. Den större extra inkomsten kan sålunda sägas i viss mån hava utgjort ersättning för distriktets större svårskötthet. Det har vid sådant förhållande synts kommittén knappast riktigt att förorda någon inskränkning i den provisoriska löneförbättringen för landsfiskalerna i dylika distrikt.”

Vad sålunda av lönekommittén yttrats i fråga om den provisoriska löneförbättringen har sin fulla giltighet även i fråga om förvaltningsbidraget.

Det kan icke vara mer än rätt och billigt att staten lämnar landsfiskalerna full ersättning för direkta utgifter i tjänsten, vilka ofta taga en betydande del av deras löneförmåner i anspråk. En sådan gottgörelse är så mycket mera berättigad som landsfiskalerna utan kostnad för statsverket i all huvudsak utbilda aspiranter till landsfiskalstjänst.

Gottgörelsen ifråga torde ock kunna ökas utan att på något sätt föregripa blivande löne reglering genom höjning av det till landsfiskalerna för närvarande utgående förvaltningsbidraget.

Om storleken av det belopp, varmed sådan höjning nu lämpligen bör ske, kunna olika meningar råda. Vi för vår del vilja ingalunda nu ifrågasätta full gottgörelse, utan anse oss av flera skäl böra stanna vid att föreslå en höjning av förvaltningsbidraget med minst 600 kronor.

Denna ersättningsfråga kan enligt vår mening icke längre undanskjutas och det nuvarande statsfinansiella läget bör icke få lägga hinder i vägen för mildrande av de påtalade missförhållandena. De löften om förbättring av ekonomisk ställning, som givits landsfiskalerna under en följd av år, måste åtminstone i någon mån nu infrias.

Stockholm den 13 januari 1931.

Föreningen Sveriges landsfiskaler.

för styrelsen

Sigurd Pira
ordförande.
